

การประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน (หลักสูตรใหม่ พ.ศ. 2562)
คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยพิชญบัณฑิต โดยใช้รูปแบบชิปปี้โอ
The Evaluation of Master of Education in Curriculum and Instruction
Faculty of Pitchayabundit Collect Using a Cippi Model

นิทรา ช่อสูงเนิน¹,
ละดา ดอนหงษา², สมชาย พาชอบ³,
ศิริวิมล รัศมีพัฒน์⁴ และ สุรเดช พรหมคำ⁵
คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยพิชญบัณฑิต^{1,2,3,4,5}
Nitra Chosungnern¹,
Lada Donhongsa², Somchai Pachob³,
Siriwimon Rassamiphiphat⁴ and Suradet Promkham⁵
Faculty of Pitchayabundit Collect^{1,2,3,4,5}
Corresponding Author E-Mail : Pulada2010@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยพิชญบัณฑิต โดยใช้รูปแบบชิปปี้โอเป็นกรอบในการประเมิน กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 177 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบประเมิน แบบมาตราส่วนประมาณค่า และแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง 2 ฉบับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

* ได้รับบทความ: 21 พฤศจิกายน 2566; แก้ไขบทความ: 16 มิถุนายน 2566; ตอรับตีพิมพ์: 20 มิถุนายน 2566
Received: 21 November 2023; Revised: 16 June 2023; Accepted: 20 June 2023

ผลการวิจัยพบว่า

1. ด้านบริบท (Context) และ ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) พบว่า ในภาพรวมมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด 2. ด้านกระบวนการ (Process) พบว่า ในภาพรวมมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก 3. ด้านผลผลิต (Product) และด้านผลกระทบ (Impact) พบว่า ในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: การประเมินหลักสูตร; รูปแบบประเมินชิปปี้โอ; สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน

Abstract

The objective of this research aimed to evaluate the curriculum of Master's Degree of Education Program in Curriculum and Instruction, Faculty of Pitchayabundit Collect, Using a CIPPI Model as an evaluation framework. The subjects of this research were 117 people. The research instruments evaluation forms and 2 structured interview forms. The analysis data statistics were frequency, percentage, mean, standard division and content analysis.

The results showed that.

1. The context and the input it was found that the overall was at the highest level. When each item found that it were at the highest level. 2. The process, it was found that the overall was at the highest level. When each item found that it were at the highest level. 3. The product and the impact it was found that the overall was at the high level. When each item found that it were at the high level.

Keywords: Curriculum Evaluation; CIPPI Model; Curriculum and Instruction

บทนำ

การประเมินหลักสูตร เป็นกระบวนการแสวงหาข้อมูลและการจัดเตรียมสารสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจและแสวงหาทางเลือกที่เหมาะสมในการดำเนินการเกี่ยวกับหลักสูตร (Stufflebeam & Shinkfield, 2007) เป็นการพัฒนาเกี่ยวกับคุณค่าของหลักสูตร โดยใช้ผลจากการวัดในแง่มุมต่าง ๆ ของสิ่งที่ประเมินเพื่อนำมาพิจารณาร่วมกันและสรุปว่าจะให้คุณค่าของหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นนั้นเป็นอย่างไร มีคุณภาพดีหรือไม่เพียงใด หรือได้ผลตรงตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดหรือไม่ มีส่วนใดที่จะต้องปรับปรุงแก้ไข

การประเมินหลักสูตรจึงเป็นกระบวนการสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในการพัฒนาคุณภาพของหลักสูตร ช่วยให้ทราบสารสนเทศที่บ่งบอกถึงประสิทธิภาพของหลักสูตร เพื่อใช้ในการปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสมกับนโยบายของรัฐ และสถานการณ์เปลี่ยนแปลงของสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง ทั้งยังช่วยเสริมแรงให้กับผู้บริหารหลักสูตรผู้สอนและผู้เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร ในการบริหารหลักสูตรและจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ และมีมาตรฐานสูงอันจะเกิดคุณค่าและประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียนหรือสถานศึกษา และเป็นการตรวจสอบคุณภาพของผลผลิตของหลักสูตรนั้น ๆ ว่าบรรลุตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของหลักสูตรนั้นหรือไม่ เพื่อนำมาพิจารณาตัดสินใจ ปรับปรุงแก้ไข หรือพัฒนาหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพสามารถผลิตบัณฑิตให้ตอบสนองต่อความต้องการของวิชาชีพและสังคมได้ (มารุต พัฒนา, 2562) จากการศึกษาค้นคว้าประเมินหลักสูตรโดยใช้รูปแบบซิปปีไอ (CIPPI) อาทิ พอเจนท์ ธรรมศิริขวัญ (2565 : 16-31) ได้ประเมินหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์และ เชษฐ์ ศิริสวัสดิ์ (2564) ได้ประเมินหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาการสอนวิทยาศาสตร์ (ฉบับ พ.ศ.2559) คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ผลการวิจัยทำให้ได้ข้อมูลที่น่าสนใจมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรครอบคลุมทั้งด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิต และด้านผลกระทบ

คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยพิษณุพนธ์ ได้จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (ศษ.ม.) สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน (หลักสูตรใหม่ พ.ศ. 2562) โดยได้เปิดการเรียนการสอนในปีการศึกษา 2563 (วิทยาลัยพิษณุพนธ์, 2562) ซึ่งหลักสูตรนี้ใช้จัดการเรียนการสอนจะครบเวลา 5 ปี ในปีการศึกษา 2566 ซึ่งสถาบันจะต้องมีการปรับปรุงหลักสูตร เพื่อให้เป็นไปตามแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรและการประกันคุณภาพการศึกษา ตลอดทั้งให้ข้อมูลพื้นฐานใช้ในการปรับปรุง หลักสูตรปรับปรุงพและเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตร พ.ศ. 2567 ที่สอดคล้องตามตัวบ่งชี้ของกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (Thailand Quality Framework for Higher Education : TQF) สอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพของคุรุสภาและเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรอุดมศึกษา พ.ศ. 2565 ตลอดทั้งเพื่อให้หลักสูตรมีคุณภาพและทันสมัยตรงตามความต้องการของท้องถิ่นและประเทศ จึงจำเป็นต้องมีการประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (ศษ.ม.) สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน (หลักสูตรใหม่ พ.ศ. 2562) โดยผู้วิจัยใช้รูปแบบการประเมินซิปปีไอ ประกอบด้วย การประเมินด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิต และด้านผลกระทบ โดยศึกษาข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร ได้แก่ คณะกรรมการบริหารหลักสูตร อาจารย์ผู้สอน นักศึกษา บัณฑิต และผู้ใช้นบัณฑิต ผลการวิจัยจะเป็นข้อมูลพื้นฐานในการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรให้ สอดคล้องกับสภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคม เศรษฐกิจ การเมือง ตลอดทั้งเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ. 2565 และสอดคล้องกับปรัชญา วิสัยทัศน์ พันธกิจ และประเด็นยุทธศาสตร์ของวิทยาลัยพิษณุพนธ์ และหน่วยงานอื่นที่สนใจ

งานวิจัยนี้นำเสนอกระบวนการดำเนินการวิจัย ประกอบด้วย วัตถุประสงค์การวิจัย ระเบียบวิธีวิจัยวิธีดำเนินการวิจัย ได้แก่ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลผลการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งได้นำเสนอตามวัตถุประสงค์การวิจัย การอภิปรายและข้อเสนอแนะ ซึ่งเนื้อหา รายละเอียดของบทความนี้จะประโยชน์แก่สาขาวิชาหลักสูตรและการสอนและสาขาอื่นที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรด้านการศึกษา ตลอดทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรอื่น ๆ นำไปเป็นแนวทางการประเมินผลนำไปใช้พัฒนาหลักสูตรที่เกี่ยวข้องต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน (หลักสูตรใหม่ พ.ศ. 2562) คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยพณิชยบัณฑิต ในด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิต และด้านผลกระทบ
2. เพื่อศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยพณิชยบัณฑิต

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้การวิจัยเชิงประเมินผล (Evaluative Research) ใช้วิธีการออกแบบวิจัยแบบผสมวิธี โดยมีการเก็บรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ มีรายละเอียดดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จำนวน 177 คน ประกอบด้วย 4 กลุ่ม ได้แก่ 1) คณะกรรมการบริหารหลักสูตรและอาจารย์ผู้สอน จำนวน 10 คน 2) นักศึกษาจำนวน 97 คน 3) มหาบัณฑิต จำนวน 35 คน และ 4) ผู้ใช้มหาบัณฑิต จำนวน 35 คน ได้มาจากการสุ่มแบบชั้นภูมิตามสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling)

2. วิธีดำเนินการวิจัย การวิจัยนี้เป็นการวิจัยประเมินผล (Evaluative Research) โดยใช้รูปแบบการประเมินซีปปี้โอ (CIPPI Model) มีวิธีการตามขั้นตอน ดังนี้

2.1 ประเมินบริบท (Context Evaluation : C) เป็นการประเมินเกี่ยวกับความสอดคล้อง ความเหมาะสมของปรัชญา วัตถุประสงค์ โครงสร้าง และเนื้อหาสาระรายวิชาของหลักสูตร

2.2 ประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation : I) เป็นการประเมินเกี่ยวกับความเหมาะสม / ความพร้อม ด้านผู้เรียน ด้านอาจารย์ผู้สอน และด้านปัจจัยสนับสนุน

2.3 ประเมินกระบวนการ (Process Evaluation : P) เป็นการประเมินเกี่ยวกับความเหมาะสม และปัญหาของการบริหารและการจัดการหลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล

2.4 การประเมินผลผลิต (Product Evaluation : P) เป็นการประเมินเกี่ยวกับคุณลักษณะของบัณฑิตตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของบัณฑิตคณะศึกษาศาสตร์

2.5 การประเมินผลกระทบของหลักสูตร (Impact Evaluation : I) เป็นการประเมินด้านความสามารถในการนำความรู้ประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานและด้านการพัฒนาผู้เรียน

3. เครื่องมือวิจัย

เครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้ มี 2 ชนิด คือ 1. แบบประเมิน เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับจำนวน 3 ฉบับ 2.แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) 2 ฉบับ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบประเมิน ผู้วิจัยใช้ Google Form สร้างแบบสอบถามออนไลน์ให้ นักศึกษา มหาบัณฑิต และผู้ใช้บัณฑิต ตอบแบบสอบถาม ส่วนคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและอาจารย์ผู้สอนผู้วิจัยส่งแบบสอบถามให้ตอบโดยตรง

4.2 การสัมภาษณ์ความคิดเห็นของคณะกรรมการและอาจารย์ผู้สอน นักศึกษา มหาบัณฑิต และผู้ใช้บัณฑิต โดยผู้วิจัยสัมภาษณ์ด้วยตนเองตามแบบสัมภาษณ์และบันทึกผล การสัมภาษณ์ด้วยการจดบันทึก

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมา วิเคราะห์ ข้อมูล ใช้ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานแล้วเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้

5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ นำข้อมูลที่จัดบันทึกจากการสัมภาษณ์ มาจัดหมวดหมู่ นำไปวิเคราะห์ เนื้อหา (Content Analysis) และนำเสนอผลการวิเคราะห์ในลักษณะพรรณนาความ

ผลการวิจัย

การประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน (หลักสูตรใหม่ พ.ศ. 2562) คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยพณิชยบัณฑิต โดยใช้รูปแบบชิปปี้โอ สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน (หลักสูตรใหม่ พ.ศ.2562) คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยพณิชยบัณฑิต ในด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้าด้านกระบวนการ ด้านผลผลิต และด้านผลกระทบ พบว่า

1.1 ด้านบริบทของหลักสูตร

1) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ พบว่า โดยภาพรวมมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด และแต่ละด้านก็มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด คือ ด้านปรัชญา วัตถุประสงค์ โครงสร้าง และรายวิชาของหลักสูตรเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ โครงสร้างหลักสูตร

มีความสอดคล้องกับปรัชญาและวัตถุประสงค์ของหลักสูตรและที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ เนื้อหารายวิชาไม่มีความซ้ำซ้อนกัน

2) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์คณะกรรมการบริหารหลักสูตรและครูผู้สอน พบว่า 1) วัตถุประสงค์ของหลักสูตรควรเน้นให้มหาดบัณฑิตเป็นผู้นำด้านหลักสูตรและการสอน เน้นจุดเน้นที่สอดคล้องกับนโยบายการศึกษา เช่น สมรรถนะต่าง ๆ ที่สำคัญ เป็นต้น 2) โครงสร้างของหลักสูตรควรปรับลดรายวิชาพื้นฐานลง 3) เนื้อหารายวิชาที่จัดการเรียนการสอนในหลักสูตรมีความซ้ำซ้อนควรทบทวน 4) ควรปรับลดหน่วยตลอดหลักสูตรให้สอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตร พ.ศ. 2565

1.2 ด้านปัจจัยนำเข้า

1) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ พบว่า โดยภาพรวมมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด และแต่ละด้านก็มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านอาจารย์ผู้สอน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านปัจจัยสนับสนุนการเรียนรู้

2) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์คณะกรรมการบริหารหลักสูตรอาจารย์ผู้สอนและนักศึกษา พบว่า 1) ด้านผู้เรียน หลักสูตรมีเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้เรียนเข้าเรียนที่เหมาะสม มีการเตรียมความพร้อมให้แก่ผู้เรียนอย่างเหมาะสม 2) ด้านอาจารย์ผู้สอน มีความรู้ และความเชี่ยวชาญในวิชาที่สอนให้คำปรึกษาแนะนำในการปรับพฤติกรรมเรียนที่เหมาะสมแก่ผู้เรียน 3) ด้านปัจจัยสนับสนุนการเรียนรู้ มีห้องเรียน สื่อสนับสนุนการเรียนรู้เหมาะสมแต่ควรเพิ่มจำนวนให้เพียงพอ

1.3 ด้านกระบวนการ

1) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ พบว่า ในภาพรวมมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด และแต่ละด้านก็มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือด้านการบริหารหลักสูตร

2) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์คณะกรรมการบริหารหลักสูตรอาจารย์ผู้สอนและนักศึกษา พบว่า 1) ด้านการบริหารหลักสูตร มีการดำเนินการสร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่อาจารย์เกี่ยวกับการบริหารหลักสูตร 2) ด้านการจัดการเรียนการสอน มีบรรยากาศเรียนรู้แบบร่วมมือกัน มีการจัดการเรียนรู้ที่ดีเพื่อให้นักศึกษาได้เรียนรู้ 3) ด้านการวัดและประเมินผล มีการนำผลการประเมินไปปรับปรุงการเรียนการสอน

1.4. ด้านผลผลิต

1) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ พบว่า ในภาพรวมมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด และแต่ละด้านก็มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านคุณธรรมจริยธรรม และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ

2) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์คณะกรรมการบริหารหลักสูตร อาจารย์ผู้สอนและมหาบัณฑิต พบว่า บัณฑิตประพฤติปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพ สามารถศึกษาค้นคว้าวิจัยด้านหลักสูตรและการสอน มีความรู้ในเนื้อหาวิชาชีพครู สามารถนำไปแก้ปัญหา สามารถออกแบบและจัดการเรียนการสอนได้เหมาะสมกับผู้เรียนทุกกลุ่ม

1.5 ด้านผลกระทบ

1) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ พบว่า ในภาพรวมมีความเหมาะสมในระดับมาก และแต่ละด้านก็มีความเหมาะสมในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการพัฒนาผู้เรียน

2) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์ผู้ใช้บัณฑิต พบว่า 1) บัณฑิตสามารถนำความรู้ด้านหลักสูตรและการสอนไปถ่ายทอดและขยายผลให้ผู้อื่นได้เป็นอย่างดี บัณฑิตได้รับการยกย่องชมเชยจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มุ่งสร้างเยาวชนให้เกิดทักษะในศตวรรษที่ 21 2) บัณฑิตสำเร็จการศึกษามีภาวะผู้นำในด้านหลักสูตรและการสอน แต่ทางวิทยาลัยควรปรับปรุงหลักสูตรเหมาะสมกับทักษะในปัจจุบัน เช่น Soft Skill, Hard Skill เป็นต้น

2. ผลการศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยพยุหะบัณฑิต พบว่า มีปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับรายวิชาในส่วนของจัดการเรียนรู้อยู่ยังมีสัดส่วนที่น้อยไปเมื่อเทียบกับรายวิชาทางด้านหลักสูตร ควรมีการจัดทำฐานข้อมูลวิชาการเทคโนโลยีสารสนเทศที่เป็นปัจจุบัน มีการศึกษาดูงานภายนอกในหน่วยงานที่มีการปฏิบัติที่ดี ควรมีการแต่งตั้งอาจารย์ที่ปรึกษาทางวิชาการ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่สอดคล้องกับสาขาวิชาของนักศึกษา

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยสามารถนำประเด็นสำคัญมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ด้านบริบท (Context Evaluation: C) โดยภาพรวมมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด และแต่ละด้านก็มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด โดยด้านปรัชญา วัตถุประสงค์ โครงสร้างรายวิชา และรายวิชาในการจัดการเรียนการสอนมีความเหมาะสมและสอดคล้องกัน ทั้งนี้ เนื่องจากการพัฒนาหลักสูตรได้ให้อาจารย์ที่มีความรู้และประสบการณ์ในการพัฒนาหลักสูตรร่วมร่าง ร่วมพิจารณา ตลอดทั้งได้นำหลักสูตรให้ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอนได้พิจารณา และให้ข้อเสนอแนะและปรับปรุงแก้ไข และที่สำคัญหลักสูตรได้ผ่านการรับรองจากคณบดีที่มีรายละเอียดสาระความรู้และสมรรถนะครอบคลุมสมรรถนะด้านวิชาชีพครูที่คณบดีกำหนด ผลการวิจัยสอดคล้องกับ พอเจตน์ ธรรมศิริขวัญ (2565 : 16-31) ได้ประเมินหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัย

ราชภัฏราชนครินทร์ พบว่า ผลประเมินด้านบริบทมีความเหมาะสมในระดับมาก สอดคล้องกับ วิสูตร โพธิ์เงิน (2560) ได้ประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร พบว่า ผลประเมินด้านบริบทมีความเหมาะสมในระดับมาก พิจารณาข้อมูลเชิงคุณภาพ มีประเด็นที่ควรนำมาอภิปรายคือ โครงสร้างของหลักสูตรควรปรับลดรายวิชาพื้นฐานลง เนื้อหารายวิชา ที่จัดการเรียนการสอนในหลักสูตรมีความซ้ำซ้อนควรทบทวน และควรปรับลดหน่วยตลอดหลักสูตร ให้สอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตร พ.ศ. 2565 ผลที่พบครั้งนี้เป็นข้อมูลพื้นฐานที่ผู้วิจัยและผู้เกี่ยวข้องจะนำไปพิจารณาจัดทำหลักสูตรฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2567 ซึ่งจะอยู่ในช่วงระยะเวลาที่ต้องใช้เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตร พ.ศ. 2565 ซึ่งมีหลายประเด็นที่แตกต่างจากเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตร พ.ศ. 2558

2. ด้านปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation : I) โดยภาพรวมมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด และแต่ละด้านก็มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านอาจารย์ผู้สอน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านปัจจัยสนับสนุนการเรียนรู้ 1) ด้านผู้เรียน หลักสูตรมีเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้เรียนเข้าเรียนที่เหมาะสม มีการเตรียมความพร้อมให้แก่ผู้เรียนอย่างเหมาะสม 2) ด้านอาจารย์ผู้สอน ผู้สอนมีความรู้ และความเชี่ยวชาญในวิชาที่สอน ให้คำปรึกษาแนะนำ ในการปรับพฤติกรรม การเรียนที่เหมาะสมแก่ผู้เรียน 3) ด้านปัจจัยสนับสนุนการเรียนรู้ มีห้องเรียน สื่อสนับสนุนการเรียนรู้เหมาะสม แต่ควรเพิ่มจำนวนให้เพียงพอ ทั้งนี้เนื่องจากวิทยาลัยมีการคัดเลือกอาจารย์ผู้สอนอย่างเป็นระบบ เป็นอาจารย์ที่มีความรู้และประสบการณ์ในการสอนและการทำวิจัย ทั้งนี้วิทยาลัยได้สนับสนุนทุนให้อาจารย์ศึกษาต่อ และทำวิจัยทุกปี มีการประเมินอาจารย์โดยผู้เกี่ยวข้องนักศึกษา นอกจากนี้สาขาวิชาได้จัดหาสื่อการเรียนรู้ และวัสดุ อุปกรณ์ ทรัพยากรการเรียนรู้ หนังสือ เอกสาร วารสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้นักศึกษาได้ค้นคว้าทั้งสื่อ สิ่งพิมพ์ และสื่อออนไลน์ (Online) ผลการวิจัยสอดคล้องกับ ชญาภาณท์ ชันท์แก้ว (2560) การประเมินหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร กระทรวงศึกษาธิการเป็นภาษาอังกฤษ โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ พบว่า ศักยภาพและ ความพร้อมของบุคลากรในหลักสูตร ความพร้อมของสถานที่ สื่อ วัสดุอุปกรณ์ และงบประมาณ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และชุดีระ ระบอบ และคณะ (2561) ได้ทำวิจัยการประเมินหลักสูตรการจัดการมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ อุตสาหกรรม ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2560 คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ พบว่า ปัจจัยนำเข้า การจัดการเรียนการสอนในภาพรวมระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง ได้แก่ อุปกรณ์และสื่อการเรียนรู้ การสอน ทันสมัย ห้องเรียนเหมาะสมที่จะสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ แต่ควรเพิ่มประสิทธิภาพด้านการ ติดต่อประสานงานให้มีความสะดวกและรวดเร็วขึ้น

3. ด้านกระบวนการ (Process Evaluation : P) ผลการประเมินด้านกระบวนการในภาพรวม และรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านการจัดการเรียนการสอน พบว่า มีบรรยากาศการเรียนรู้เป็นแบบร่วมมือกันมีการจัดการเรียนรู้ที่ดีเพื่อให้นักศึกษาได้เรียนรู้ในประเด็นที่สำคัญ

ทั้งเป็นรายกลุ่มและรายบุคคลได้รับการกระตุ้นให้กล้าซักถามเพื่อพัฒนาความรู้ในชั้นเรียน ด้านการวัดและประเมินผล พบว่า รายข้ออยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด คือ ให้ผู้เรียนได้ตรวจสอบผลการเรียน มีการนำผลการประเมินไปปรับปรุงการเรียนการสอน ด้านการบริหารหลักสูตร พบว่า รายข้ออยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด คือ มีการดำเนินการสร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่อาจารย์เกี่ยวกับการบริหารหลักสูตร อาจารย์ประจำหลักสูตรมีส่วนร่วมในการบริหารหลักสูตรทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าสาขาวิชาและผู้สอนให้ความสำคัญกับการนำหลักสูตรไปใช้โดยพยายามจัดกระบวนการเรียนการสอนตามโครงสร้างและจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ มีการประชุมสาขาวิชา เพื่อขับเคลื่อนการนำหลักสูตรไปใช้สอดคล้องกับแนวคิดที่ว่า การนำหลักสูตรไปใช้เป็นองค์ประกอบที่สำคัญยิ่งของหลักสูตรเป็นการนำหลักสูตรไปปฏิบัติเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ดังที่โบแชมป์ (Beauchamp, 1981 : 164) ให้ความสำคัญของกระบวนการการนำหลักสูตรไปใช้ เป็นการนำหลักสูตรไปปฏิบัติ โดยกระบวนการที่สำคัญที่สุด คือ การแปลงหลักสูตรไปสู่การจัดการเรียนการสอน ให้ผู้สอนได้มีการพัฒนาการเรียนการสอนเป็นไปตามหลักสูตร สอดคล้องกับผลการวิจัยของเพ็ญภา กุลนาค และ คณะ (2563 : 139) การวิจัยประเมินหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ด้านการจัดการเรียนการสอน พบว่า มีค่าเฉลี่ยโดยรวมรายข้ออยู่ในระดับมากที่สุด ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนมีส่วนร่วม ความเหมาะสมในการใช้สื่อการเรียนการสอน และจัดให้ผู้เรียนได้ศึกษาดูงานนอกสถานที่ที่มีความเหมาะสม

4. ด้านผลผลิต (Product Evaluation: P) ด้านผลผลิตโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านคุณธรรมจริยธรรม และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ พบว่า บัณฑิตประพฤติปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพ สามารถศึกษาค้นคว้าวิจัยด้านหลักสูตรและการสอน มีความรู้ ในเนื้อหาวิชาชีพครู สามารถนำไปแก้ปัญหาได้ สามารถออกแบบและจัดการเรียนการสอนได้เหมาะสมกับผู้เรียนทุกกลุ่ม ทั้งนี้เนื่องจากสาขาวิชานำการผลิตนักปฏิบัติตามวิชาชีพและจัดการเรียน และเน้นการฝึกปฏิบัติในสถานศึกษาที่มีความพร้อม ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการปฏิบัติงาน นำประสบการณ์มาประยุกต์ใช้จนเกิดประสบการณ์จริง ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับวัตถุประสงค์หลักสูตร ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน ที่ต้องการผลิตบุคลากรทางการศึกษาที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับหลักสูตรและการสอน นักพัฒนาหลักสูตรและอาจารย์ผู้สอนส่งเสริมความก้าวหน้าในวิชาชีพ การพัฒนาหลักสูตร โดยการศึกษา ค้นคว้า วิจัย และพัฒนาคุณธรรมในวิชาชีพแก่ผู้เรียนและบุคลากรทางการศึกษาที่เกี่ยวข้อง และผลที่ได้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ. 2558 ที่หลักสูตรปริญญาโทมุ่งให้มีความสัมพันธ์ สอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ปรัชญาของการอุดมศึกษาและมาตรฐานวิชาการและวิชาชีพ ที่เป็นสากล ใช้กระบวนการวิจัยเพื่อให้แสวงหาความรู้ใหม่ได้อย่างอิสระ มีคุณธรรมและจรรยาบรรณทางวิชาการและวิชาชีพและเป็นไปตามผลการเรียนรู้ด้านความรู้ของสาขาวิชาหลักสูตรและการสอนที่กำหนด

และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชลชลิตา แดงนารา (2562) ได้ประเมินหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขา วิชาภาษาอังกฤษ (5 ปี) หลักสูตรปรับปรุง 2559 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยกำแพงเพชร พบว่า ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านความรู้ ด้านทักษะทางปัญญา ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ ด้านทักษะการวิเคราะห์ตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านคุณลักษณะ บัณฑิตตามอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัยและด้านคุณลักษณะของบัณฑิตตามวิชาชีพ มีความพึงพอใจ อยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับเพ็ญภา กุลนาค และคณะ (2563) การวิจัยประเมินหลักสูตรปรัชญา ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ด้านการพัฒนาตนเอง ของผู้เรียน พบว่า ค่าเฉลี่ยโดยรวมรายข้ออยู่ในระดับมาก พบว่าผู้เรียนมีความมุ่งมั่นและพยายาม ในการพัฒนาตนเอง ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถไปปฏิบัติงานจริง ผู้เรียนมีความเข้าใจในหลักสูตรและผู้เรียน มีความเข้าใจใน เนื้อหารายวิชา ผู้สำเร็จการศึกษา มีความสามารถประกอบอาชีพนักจิตวิทยาการศึกษา มีความสามารถใน เชิงอาชีพที่ช่วยให้ผู้รับบริการหาทางออกในการดำเนินชีวิต มีความสามารถในการเป็น นักจิตวิทยาหรืออาชีพที่เกี่ยวข้อง มีจรรยาบรรณในวิชาชีพจิตวิทยาการศึกษา มีความสามารถในการเป็น ผู้นำทางจิตวิทยาการศึกษา หรือศาสตร์ทางจิตวิทยาที่เกี่ยวข้องและการศึกษามีความสามารถในด้าน การถ่ายทอดความรู้ทางจิตวิทยาการศึกษา ปรัชญา มีมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ยอมรับฟังความคิดเห็น ของผู้อื่น และมีความสามารถในการทำงานเป็นทีม

5. ด้านผลกระทบของหลักสูตร (Impact Evaluation : I) ด้านผลกระทบพบว่าโดยภาพรวม และ รายด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ พบว่า บัณฑิต สามารถนำความรู้ ไปใช้ในการทำวิทยานิพนธ์/การศึกษาค้นคว้าอิสระ สร้างนวัตกรรมด้านการเรียน การสอน มีภาวะผู้นำทางด้านวิชาการ มีผลงานด้านการเรียนการสอนเชิงประจักษ์ ส่งผลให้มีความก้าวหน้า ในวิชาชีพ ด้านการพัฒนาผู้เรียน พบว่า สามารถจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะตามเป้าหมาย ที่กำหนด ร่วมมือกับบุคลากรพัฒนาองค์กรให้เป็นที่ยอมรับต่อสังคม ส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนให้มีความ สำเร็จในการเรียนสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพสามารถนำความรู้ไปถ่ายทอดและ ขยายผลให้ผู้อื่นได้ ทั้งนี้เนื่องจาก สาขาได้มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติด้านการสอนในสถานการณ์จริง ในสถานศึกษา ผู้เรียนได้นำความรู้และประสบการณ์ที่ได้จากในชั้นเรียนไปใช้ในสถานศึกษา ฝึกปฏิบัติงาน การสอนในชั้นเรียน ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พอเจตน์ ธรรมศิริวัณ (2565 : 16-31) ที่ประเมินหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนนครินทร์ พบว่าโดยภาพรวมและรายข้อมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ความสามารถในการพัฒนาหลักสูตร และการสอน ความสามารถในการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการสอน ความรอบรู้อย่างลึกซึ้งในสาขาวิชา หลักสูตรและการสอนเป็นผู้มีคุณธรรมและจริยธรรมในวิชาชีพและมีความรับผิดชอบต่อสังคม สามารถนำ ความรู้ด้านหลักสูตรและการสอนไปเผยแพร่ต่อบุคคลอื่นได้

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยการประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยพิษณุพนิต มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า

1) ด้านบริบทผลการประเมิน พบว่า มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด และแต่ละด้านก็มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด โดยประเด็นที่ควรปรับปรุงคือความซ้ำซ้อนของเนื้อหาของรายวิชา เนื้อหาที่มีความทับซ้อนกัน ดังนั้นสาขาวิชาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรปรับปรุงรายวิชาที่มีความสัมพันธ์ทับซ้อนกัน

2) ด้านปัจจัยนำเข้าผลการประเมิน พบว่า มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด และแต่ละด้านก็มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด โดยประเด็นควรปรับปรุงคือมีห้องเรียน สื่อสนับสนุนการเรียนรู้เหมาะสมแต่ควรเพิ่มจำนวนให้เพียงพอควรลดจำนวนหน่วยกิต ตลอดหลักสูตรให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตร ดังนั้น สาขาวิชาหลักสูตรและการสอนควรมีการทบทวนจำนวนหน่วยกิตในแต่ละหมวดวิชาให้เป็นไปตามเกณฑ์

3) ด้านกระบวนการผลการประเมิน พบว่า มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด และแต่ละด้านก็มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด โดยด้านที่ควรปรับปรุงคือด้านการเรียนการสอนเพื่อนำสู่การวิจัย ดังนั้นควรมีการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นการบูรณาการการสอนแบบการวิจัยเป็นฐาน (Research Based Learning) หรือจัดการเรียนการสอนโดยใช้งานวิจัยทางหลักสูตรและการสอน เน้นกรณีศึกษา

4) ด้านผลผลิตและผลกระทบ ผลการประเมิน พบว่า มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด โดยประเด็นที่ควรปรับปรุง คือ การพัฒนาทักษะในศตวรรษที่/แก่นักศึกษา และการเผยแพร่งานวิจัย ดังนั้นวิทยาลัยควรปรับปรุงหลักสูตร เหมาะสมกับทักษะในปัจจุบัน เช่น Soft Skill, Hard Skill และควรนำผลงานวิจัยของนักศึกษามหาบัณฑิตมาเผยแพร่ในวารสารที่อยู่ในฐาน TCI หรือในการประชุมวิชาการที่ดำเนินการโดยสมาคมวิชาชีพ

1.2 ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า มีปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับรายวิชา ในส่วนของการจัดการเรียนรู้อยู่มีสัดส่วนที่น้อยไปเมื่อเทียบกับรายวิชาทางด้านหลักสูตรการจัดทำฐานข้อมูลวิชาการเทคโนโลยีสารสนเทศที่เป็นปัจจุบัน การแต่งตั้งอาจารย์ที่ปรึกษาทางวิชาการ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่สอดคล้องกับสาขาวิชาของนักศึกษา ดังนั้น สาขาวิชาควรจัดโครงสร้างรายวิชา

แต่ละหมวดให้เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของผู้มีส่วนได้เสีย จัดอาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัย โดยคำนึงถึงความรู้ความสามารถตามสาขาที่ทำวิจัย

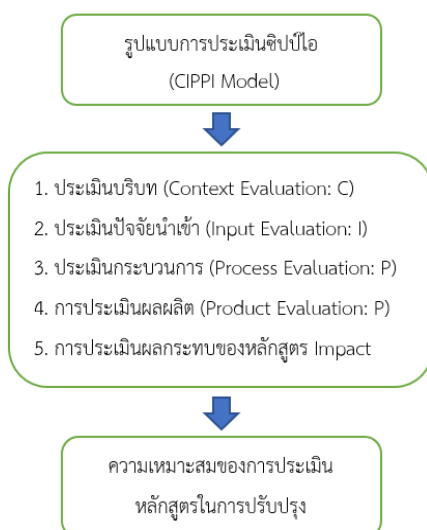
2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยเพื่อติดตามผลการใช้หลักสูตรแยกกลุ่มเป้าหมายระหว่างนักศึกษาปัจจุบันที่กำลังเรียนและบัณฑิตที่จบแล้ว

2.2 ควรมีการสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับงานวิจัยทางหลักสูตรและการสอนเพื่อถอดบทเรียนองค์ความรู้ทางหลักสูตรและการสอนที่ได้จากการวิจัย

องค์ความรู้ใหม่

การทำวิจัยเรื่อง “การประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน (หลักสูตรใหม่ พ.ศ. 2562) คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยพณิชยบัณฑิต” ทำให้ได้องค์ความรู้ใหม่ เกี่ยวกับผลการประเมินหลักสูตรทั้งด้านบริบท (Context) ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ (Process) ด้านผลผลิต (Product) และ ด้านผลกระทบ (Impact) ตลอดทั้งกระบวนการประเมินที่เป็นระบบ ได้ข้อมูลที่จะนำไปปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น นำความรู้ด้านหลักสูตรและการสอนไปถ่ายทอดและขยายผลให้ผู้อื่นได้ ภาพดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่

เอกสารอ้างอิง

- กรภัสสร อินทรบำรุง. (2558). การประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร. *วารสารสาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ (Veridian E-Journal)*, 8(1), 700-713.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2561). ปฏิรูปการศึกษา 6 ด้าน รูปธรรมความสำเร็จ การพัฒนาศักยภาพกำลังคนของประเทศ. สืบค้นเมื่อ 25 มิถุนายน 2566, จาก <https://www.naewna.com/local/345987>.
- ชญาภาณท์ ชันธแก้ว. (2560). การประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาอังกฤษ. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). ฉะเชิงเทรา: มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.
- ชลลลิตา แดงนารา. (2562). การประเมินหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตสาขาวิชาภาษาอังกฤษ 5 ปี (หลักสูตรปรับปรุง 2559) คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร. *วารสารพิบูล*, 17(1), 35-42.
- ชุติระ ระบอบ และคณะ. (2561). วิจัยประเมินหลักสูตรการจัดการมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรม ฉบับปรับปรุงพุทธศักราช 2560 คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ. *วารสารธุรกิจปริทัศน์*, 10(1), 123-140.
- เชษฐ ศิริสวัสดิ์. (2564). รายงานการประเมินหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนวิทยาศาสตร์ (ฉบับ พ.ศ. 2559) คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ. (2558, 13 พฤศจิกายน). เรื่อง เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ. 2558. ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 132 ตอนพิเศษ 295, หน้า 13.
- ประดิษฐ์ ศรีโนนยาง และคณะ. (2563). การประเมินประสิทธิภาพของหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาอังกฤษ (5 ปี) หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2556 คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย. *Journal of Modern Learning Development*, 5(5), 188-189.
- พอเจตน์ ธรรมศิริขวัญ. (2565). การประเมินหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอนคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์. *Journal of Roi Kaensam Academi*, 7(2), 16-31.
- เพ็ญภา กุลนภาตลและคณะ. (2563). การวิจัยประเมินหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา. *วารสารวิจัยทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*, 15(2), 133-143.
- มารุต พัฒนา. (2561). การประเมินหลักสูตรเพื่อการเรียนรู้และพัฒนา. กรุงเทพฯ: จรัสสินทวงค์การพิมพ์.

- วิทยาลัยพณิชยบัณฑิต. (2562). หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน
คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยพณิชยบัณฑิต. นนทบุรี: วิทยาลัยพณิชยบัณฑิต.
- วิสูตร โพธิ์เงิน. (2560). การประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร. *วารสารวิชาการ Veridian E-Journal Silpakorn
University : ฉบับภาษาไทย มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ*, 10(3), 1189 - 1203.
- Beauchamp, R.H. (1981). *Education in Japan : A Source Book*. New York: Garland.
- Chandra, Arvinda. (1977). *Curriculum development and evaluation in education*.
New Delhi: Sterling Publishers Private Ltd.
- Beauchamp, R.H. (1975). *Educatio*
- Stufflebeam, D. L., & Shinkfield, A. J. (2007). *Evaluation: Theory, models and applications*.
San Francisco: Jossey-Bass.